

ORIENTALIA

W „ZBIORZE POTRZEBNIEJSZYCH WIADOMOŚCI
PORZĄDKIEM ALFABETU UŁOŻONYCH”
IGNACEGO KRASICKIEGO

1. TOM SERII

RADA NAUKOWA:

RENATA CZEKALSKA

ANNA KRASNOWOLSKA

AGNIESZKA KUCZKIEWICZ-FRAŚ

HALINA MARLEWICZ

JACEK PARTYKA

EWA SIEMIENIEC-GOŁAŚ

PAWEŁ SIWIEC

PRZEMYSŁAW TUREK

ORIENTALIA
W „ZBIORZE POTRZEBNIEJSZYCH WIADOMOŚCI
PORZĄDKIEM ALFABETU UŁOŻONYCH”
IGNACEGO KRASICKIEGO

OPRACOWAŁ ZESPÓŁ POD REDAKCJĄ
PAWŁA SIWCA

KRAKÓW 2015

Recenzent
ks. prof. dr hab. Krzysztof Kościelniak

Projekt okładki
Igor Stanisławski

Na okładce wykorzystano fragment kobierca krakowsko-paryskiego „ze zwierzętami” (Persja, Tebriz, XVI w.), fot. za: Zdzisław Żygulski jun., *Sztuka Islamu w zbiorach polskich*, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1989

Książka finansowana w ramach programu
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą
„Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2013-2017

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

© Copyright by individual authors, 2015

ISBN 978-83-7638-671-3 (wersja papierowa)

ISBN 978-83-7638-672-0 (e-book)

<https://doi.org/10.12797/9788376386720>

KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel./faks 12-431-27-43, 12-422-10-33, w. 11-67

e-mail: akademicka@akademicka.pl

<http://www.akademicka.pl>

Spis treści

<i>Słowo wstępne</i>	VII
Lista skrótów	X
<i>Zbiór potrzebniejszych wiadomości porządkiem alfabetu ułożonych (wybór)</i>	1
Bibliografia	407

Słowo wstępne

Zbiór potrzebniejszych wiadomości porządkiem alfabetu ułożonych pióra Ignacego Krasickiego ukazał się w latach 1781-1783 nakładem oficyny Michała Grölla w Warszawie i Lwowie. Ta dwutomowa księga, w porównaniu z wydanymi niespełna pół wieku wcześniej *Nowymi Atenami* ks. Benedykta Chmielowskiego, znanymi z określenia: „Koń, jaki jest każdy widzi”, była pierwszą nowoczesną polską encyklopedią. Wbrew nieco szorstkiej opinii Józefa Ignacego Kraszewskiego, biografa Krasickiego, który prawie sto lat później pisał: „Encyklopedia ta, owoc pracy długiej i żmudnej, mieści w sobie moc rzeczy, a jak wszystkie encyklopedye, ledwie się na co przydała. Notatki są krótkie, niedostateczne, niewyczerpujące, niedokładne, polskich w niej rzeczy wiele z różnych źródeł, obcych też dosyć. Bądź co bądź, myśl sama takiej encyklopedyi była coś warta, ale Krasicki nie zadał sobie pracy jej rozwinąć”¹.

Dzieło to nawiązywało do wzorców wypracowanych przez encyklopedystów francuskich zarówno pod względem formy, jak i zawartości. Niektóre z zebranych w nim informacji to wręcz tłumaczenia haseł słynnej *Encyclopédie, ou Dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers*. W przypadku zaś terminów orientalnych widać wyraźny wpływ siedemnastowiecznego leksykonu *Bibliothèque orientale, ou dictionnaire universel* autorstwa Barthélemy’ego d’Herbelota.

W nadzwyczaj bogatej i różnorodnej twórczości pisarskiej Księcia Biskupa Warmińskiego encyklopedia ta była swego rodzaju edukacyjnym dopełnieniem realizowanej przez niego

---

¹ J. I. Kraszewski, *Krasicki. Życie i dzieła. Kartka z dziejów literatury XVIII wieku*, Warszawa 1879, s. 190.

wytrwale misji oświeceniowej. W tamtych zaś czasach, by znów przywołać słowa Kraszewskiego: „Szlachta niemal cała oświecała się raczej życia praktyką, niż nauką szkolną. Pisano źle, niepoprawnie, a z kobiet mało która pisać umiała; lecz pojęć i wiadomości w obiegu było bardzo wiele, a dwory szlacheckie, przy swej oryginalności i formach dziwnych, nie mogły się nazywać zbyt zacofanemi, gdy je porównamy ze współczesnemi w Niemczech i Francji”². Jako podręczna encyklopedia powszechna była co prawda owocem subiektywnej selekcji autorskiej, motywowanej zapewne względami dydaktycznymi, ale z drugiej strony odzwierciedlała też w jakimś stopniu ówczesny stan ogólnej wiedzy co światlejszych Polaków, w tym również wiedzy o świecie Wschodu. Zebrał w niej autor około 6900 haseł ułożonych w porządku alfabetycznym. Przeszło 920, a więc prawie 13,5% ogółu, to pojęcia bezpośrednio związane z szeroko rozumianym Orientem, poczynawszy od Afryki przez Bliski Wschód aż po krańce Azji – niektóre o wyjątkowo egzotycznym brzmieniu, jak *achith*, *Jamba*, *Makoko*, *Monomotapa* czy *patalam*.

*

Niniejsza publikacja, przygotowana przez zespół badaczy Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach projektu „Orientalia Polonica: polskie tradycje badań nad Orientem”, jest opracowaniem krytycznym haseł o proveniencji orientalnej zawartych w *Zbiorze potrzebniejszych wiadomości* Ignacego Krasickiego. Hasła te zaopatrzone zostały w wyróżnione mniejszą czcionką komentarze oraz przypisy dopełniające mało precyzyjne niekiedy lub niekompletne opisy i definicje. Skorygowano nieścisłości lub błędy, a także podano źródłosłów spolszczonych, czasem zniekształconych nazw, terminów i pojęć. Zapis terminów, imion i nazw jest zgodny z regułami transkrypcji i transliteracji stoso-

---

² *Ibidem*, s. 18.

wanymi przez polskich orientalistów odpowiednio dla danego języka.

Tekst Krasickiego poddany został zabiegom edytorskim polegającym głównie na uwspółcześnieniu osiemnastowiecznej ortografii i interpunkcji, a także odmiany wyrazów (np. „pisarzy” zamiast „pisarzów”, „nieznajomymi” zamiast „nieznajome-mi”, „prowincję” zamiast „prowincją”, „swoją” zamiast „swoię”). Nie ingerowano jednak ani w słownictwo, ani w składnię, by nie naruszać oryginalnej stylistyki autora. W nawiasach kwadratowych po każdym z haseł umieszczono numer tomu i strony odpowiadające jego pozycji w tekście oryginału.

Hasła opracowali i opatrzyli komentarzami: Renata Czekalska (rc), Julia Krajcarz (jk), Anna Krasnowolska (ak), Agnieszka Kuczkiewicz-Fraś (akf), Halina Marlewicz (hm), Ewa Siemieniec-Gołaś (esg), Paweł Siwiec (ps), Przemysław Turek (pt).

PS

Lista skrótów

akad.	–	akadyjski	pd.-arab.	–	południowo- -arabski
amhar.	–	amharski			
ang.	–	angielski	pers.	–	perski
ar.	–	arabski	pol.	–	polski
aram.	–	aramejski	port.	–	portugalski
aw.	–	awestyjski	późn.gr.	–	późnogrecki
demin.	–	deminutivum (zdrobnienie)	późn.łac.	–	późnołaciński
egip.	–	egipski	przym.	–	przymiotnik/ przymiotnikowy
etiop.	–	etiopski	r.m.	–	rodzaj męski
fen.	–	fenicki	r.ż.	–	rodzaj żeński
fr.	–	francuski	sansk.	–	sanskrycki/ sanskryt
gr.	–	grecki	stpers.	–	staroperski
hebr.	–	hebrajski	stpol.	–	staropolski
jap.	–	japoński	sumer.	–	sumeryjski
kopt.	–	koptyjski	syng.	–	syngaleski
l.mn.	–	liczba mnoga	syr.	–	syryjski
l.poj.	–	liczba pojedyncza	śrpers.	–	średnioperski
łac.	–	łaciński/łacina	tur.	–	turecki
malaj.	–	malajalam	ugar.	–	ugarycki
med.	–	medyski	wł.	–	włoski
mit.	–	mitologiczny/ w mitologii	zach.-sem.	–	zachodnio- -semicki
npers.	–	nowoperski			

IGNACY KRASICKI

ZBIÓR
POTRZEBNIEJSZYCH
WIADOMOŚCI

PORZĄDKIEM ALFABETU UŁOŻONYCH

(wybór)

AARON, najpierwszy kapłan wielki u Izraelitów, był z pokolenia Lewi, syn Amrama i Jakabedy, brat starszy Mojżesza; urodził się w Egipcie roku od stworzenia świata 2430, przed narodzeniem zaś Chrystusowym 1574, pojął za żonkę Elżbietę córkę Aminadaba, siostrę Naassona, z pokolenia Judy. Bóg, który wybrał Mojżesza na wyzwolenie z niewoli egipskiej ludu izraelskiego, naznaczył Aarona opowiadaczem wyroków swoich faraonowi, Mojżesz albowiem miał wymowę ciężką i zająkał się. W przeciągu rządów brata i drogi do ziemi obiecanej Aaron był mu zawsze wiernym towarzyszem i pomocnikiem. Pismo Święte wyliczając chwalebne jego dzieła, i o zdrożnościach czyni wzmiankę. Raz, gdy się dał uwieść żądaniom nieprawym ludu i cielca im złotego ułał; po wtóre, gdy wraz z siostrą Marią naprzeciw Mojżeszowi powstał. W lat czterdzieści po wyjściu z Egiptu, nad granicami Idumei, niedaleko góry Hor za rozkazem bożym dnia trzeciego, piątego miesiąca, wstąpił Aaron na wierzchołek tej góry. Tam w obecności ludu zdjął z niego Mojżesz szaty kapłańskie i przywdział w nie Eleazara syna jego, naznaczając go ojcowskim następcą. Po tych obrządkach umarł Aaron w roku życia swego 123, od stworzenia 2553, przed narodzeniem Chrystusowym 1451. Płakał go lud izraelski przez dni trzydzieści. Nie wszedł z bratem do ziemi obiecanej dlatego, iż przed wyjściem wody ze skały, gdy w nią Mojżesz laską uderzył, powątpiewaniem zgrzeszył był. Żydzi obchodzą pamiątkę

Aarona pierwszego dnia piątego miesiąca, który się u nich nazywa AB. W Martyrologium jest wzmianka o Aaronie pierwszego dnia lipca. [I.1]

Gr. Ἀαρών z hebr. ¹*ʾAhārôn*, imię prawdopodobnie pochodzenia egipskiego (*ʿʾrn* „imię [boga] jest wielkie”)¹. Wszystkie dane o nim pochodzą wyłącznie z Biblii (księgi: Wyjścia, Kapłańska, Liczb oraz 1-2 Kronik). Data jego urodzenia jest nieznana, zwłaszcza że okres w którym żył, czyli wyjścia Izraelitów z Egiptu, datowany jest na XV-XIII w. p.n.e.² (pt)

AARON, nazwany od Arabów Harunal-Raszyd, był piątym kalifą z domu Abassydów, panował na końcu siódmego wieku. Wiódł wojnę z Niceforem Cesarzem greckim, i przymusił go do haraczu corocznego; z Cesarzem Karolem Wielkim dobre miał zachowanie, i wzajem sobie kosztowne podarunki skłali. Państwa tego monarchy w Azji rozciągały się aż do rzeki Oxus, w Afryce Mauretaniją, Egipt, w Europie najznacniejsze części Hiszpanii i Portugalii posiadał. Umarł r.p. 809, wieku 47, panowania 23. [I.2]

Hārūn ar-Rašīd (765-809) panował w latach 786-809. Gdy nowy cesarz Nicefor I Genik odmówił płacenia haraczu, kalif po zwycięskiej kampanii wojennej przeciwko Bizancjum, upokorzył go podwójnie: wymusił na powrót płacenie haraczu, a na cesarza i cały jego dwór nałożył dodatkowy podatek³. Za jego panowania kalifat abbasydzki nie miał już władzy nad prowincjami leżącymi na zachód od Egiptu: na półwyspie Iberyjskim od dawna już istniał niezależny emirat Omajjadów, a na terytorium płn. Afryki na krótko przed śmiercią Hārūna ar-Rašīda uniezależnił się emirat Aghlabidów⁴. (ps)

---

¹ L. Koehler, W. Baumgartner, J. J. Stamm, *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu*, t. 1, Warszawa 2008, s. 20; *A Concordance to the Septuagint and the Other Greek Versions of the Old Testament* (Including the Apocryphal Books), ed. by E. Hatch, H. H. Redpath, Michigan 2005, Appendix I, s. 1.

² *The Eerdmans Bible Dictionary*, ed. by A. C. Myers, Michigan/Cambridge, U.K. 2000, s. 441.

³ P. K. Hitti, *Dzieje Arabów*, Warszawa 1969, s. 247-248.

⁴ *Ibidem*, s. 377.

AARON, albo Ahorn, kapłan Aleksandrii i lekarz, żył około r.p. 622, za czasów Herakliusza Cesarza. Najpierwszy w księgach swoich uczynił wzmiankę o ospie. [I.2]

Aaron z Aleksandrii (prawdopodobnie z gr. Ἀρρὼν) ^oAhrun ibn ^oA^cyan al-Qass, kapłan koptyjski i lekarz, jeden z ostatnich uczonych medyków szkoły aleksandryjskiej, żył w VII w., autor trzydziestotomowej antologii medycznej znanej jako Πανδέκτης lub Σύνταγμα, przetłumaczonej na arabski jako al-Kunnāš, cytowanej przez ar-Rāziego¹. Pierwszy autor starożytny wzmiankujący ospę².
(pt)

AB, roku cywilnego jedenasty, duchownego piąty miesiąc u Żydów; przypada na połowę lipca i sierpnia. Na początku miesiąca tego, który ma dni 30, zachowują Żydzi post, obchodząc rocznicę śmierci Aarona; także dziesiąty dzień miesiąca tego jest u nich postem z przyczyny spalenia kościoła Jerozolimskiego przez Chaldejczyków; i znowu po wtóre w tenże sam dzień przez Rzymian. Zachariasz Prorok wspomina o poście w tym miesiącu ustanowionym, na pamiątkę buntu i szemrania ludu izraelskiego, który zagroził ich ojcom wejścia do ziemi obiecanej. Poszczą w tym miesiącu i przeto, iż w nim odebrali zakaz od Cesarza Adriana mieszkania w Jeruzalem. Osiemnasty dzień miesiąca tego jest postem dlatego, iż w ten dzień za panowania Achaza lampa w kościele pańskim zgasła. Ten miesiąc za najniezwyklejszy od Żydów poczytany jest; w przeciągu onego rozmaitymi czasy w Hiszpanii, Francji, Anglii wypędzeni zostali. [I.2]

Hebr. ^oab, nazwa zapożyczona przez Żydów z babilońskiego *Abu* w okresie po wypędzeniu z Ziemi Izraela³. 9. dzień miesiąca, najsmutniejszy dzień roku żydowskiego, jest dniem postu, upamiętniającym zburzenie pierwszej (586 p.n.e.) i drugiej (70 n.e.) świątyni⁴.

¹ *The Encyclopaedia of Islam*, New Edition, t. 12, 1986-2004, s. 52.

² *The Oxford Handbook of Roman Egypt*, ed. by C. Riggs, Oxford 2012, s. 311.

³ *The Eerdmans Bible Dictionary*, op. cit., s. 2.

⁴ A. Unterman, *Encyklopedia tradycji i legend żydowskich*, Warszawa 2000, s. 35-36.

Wykazy świąt żydowskich nie wspominają 18 aw w podanym przez Krasickiego znaczeniu. (pt)

AB, w języku hebrajskim znaczy ojca; stąd w Ewangelii Abba Pater. Grecy z tego słowa uczynili nazwisko Abbas. Teraz przełożonym mnichów służy; patrz Opat. [I.3]

Hebr. ²*āb* „ojciec”, przejęte poprzez aram. ²*abbā* do greckiego jako ἁββᾶ¹. W postaci łac. *abbas* dało naszego „opata”². (pt)

ABADA, zwierzę drapieżne dolnej Etiopii. Wzrost jego jest jak dwuletniego żrebca. Ogon ma jak wół, zaś od głowy do konia podobny. Ma dwa rogi, jeden na łbie, drugi tam gdzie się kark poczyną. W biegu szybki. Z kości zwierzęcia tego utartych na proszek, użyteczne lekarstwo. [I.3]

Imieniem tym nazwano nosorożca sprowadzonego do Portugalii z Indii w drugiej połowie XVI w. Później słowo to przyjęło się w staroportugalskim na określenie każdego nosorożca. Jego pochodzenie wiąże się z malajskim *badaq* (nosorożec)³. (ps)

ABAN, nazwisko jednego z dwunastu miesięcy roku Persów. [I.5]

Ābān – drugi miesiąc jesieni i ósmy słonecznego roku zoroastryjskiego, rozpoczynającego się w dzień wiosennej równonocy. Rok tzw. młodszoawestyjski składał się z 12 miesięcy po 30 dni + 5 dni dodanych (*epagomenae*, pers. *andargāh*) pomiędzy końcem starego a początkiem nowego roku. Każdy z miesięcy (a także każdy z 30 dni miesiąca) poświęcony był któremuś z dawnych irańskich bóstw lub zoroastryjskich „archaniołów” (Amesza Spenta). Miesiąc *ābān* (pers. *āb*, l.mn. *ābān* – „woda”) był dedykowany patronce wód, płodności, obfitości i kobiet, bogini Aredvi Sūrze Anāhicie. Zmo-

---

¹ W. Bauer, *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, Berlin-New York 1988, s. 1.

² A. Jougán, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, s. 2.

³ S. R. Dalgado, *Portuguese Vocables in Asiatic Languages*, New Delhi 1988, s. 1-2; D. F. Lach, *Asia in the Making of Europe*, t. 2, Chicago 1970, s. 168-169.

dernizowane wersje kalendarza zoroastryjskiego używane są do dziś w Iranie i Afganistanie¹. (ak)

ABANA, rzeka w Azji pod Damaszkim, źródło jej w górach Libanu, zowie się dziś Barrady; w niej chciał się z początku obmyć Naaman dla pozbycia trądu. [I.5]

Rzeka przecinająca Damaszek. Jej właściwa nazwa to Barada (ar. *Baradā*). Wypływa z jeziora Barada nieopodal miejscowości Az-Zabadani (ar. *Az-Zabadānī*) ok. 45 km na pñ. zachód od Damaszk. Biblijny Naaman nie tyle chciał obmyć się w rzece Abana, co raczej utyskiwał w gniewie, że lepiej byłoby mu obmyć się w jednej z rzek Damaszk: Abana lub Parpar, niż trudzić się aż do Jordanu, jak mu nakazał prorok Elizeusz². (ps)

ABARIM, góra Palestyny w osadach pokolenia Rubenowego, na nią Mojżeszowi Bóg wstąpić kazał, tam mu ziemię obiecaną pokazał. Umarł na tejże górze Mojżesz, mając lat 120. [I.5]

Z hebr. *ʿĀḇārīm* – nazwane tak w Starym Testamencie pasmo górskie leżące po wschodniej stronie Morza Martwego. Jego najwyższym szczytem, wznoszącym się w części północnej jest góra Nebo. To z jej wierzchołka miał Mojżesz przed śmiercią spoglądać na ziemię obiecaną³. Ruben (hebr. *Rēʾûḇēn*)⁴ – pierworodny syn bibl. Jakuba i Lei. (ps)

ABASA, według Pauzaniaśa wyspa na morzu Etiopii. [I.6]

Pauzaniaś – żyjący w II w. n.e. grecki geograf, autor dzieła *Wędrówki po Helladzie* (*Ἑλλάδος περιήγησις*). Oprócz Abasy wymienienia jeszcze dwie inne rzekomo sąsiadujące z nią wyspy: Seria i Sakai. Żadnej z nich nie da się zidentyfikować z jakąkolwiek z obecnych wysp w regionie⁵. (ps)

¹ Por. A. Panaino et al., „Calendars”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 4, s. 658-677, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/calendars#pt1> (4 IX 2015); A. Krasnowolska, „Kalendarze irańskie”, [w:] *Czas i kalendarz*, red. Z. Kijas, Kraków 2001, s. 303-320.

² Krl 5:1-14.

³ *The Eerdmans Bible Dictionary*, op. cit., s. 2.

⁴ *Ibidem*, s. 1122-1123.

⁵ *Na olimpijskiej bieżni i w boju. Z Pauzaniaśa Wędrówki po Helladzie księgi V, VI i IV*, tłum. i oprac. J. Niemirska-Pliszczyńska,

Bibliografia

- Abaev V. J., Bailey H. W., „Alans”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 1, 1985, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/alans-an-ancient-iranian-tribe>
- Abu'l-Feda I., *De vita, et rebus gestis Mohammedis, moslemicae religionis auctoris, et imperii saracenici fundatoris*, Oxonia 1723.
- Algar H., „Ākund”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 1, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/akund-religious-scholar>
- Allgemeine Deutsche Biographie*, t. 17, Leipzig 1883
- Al-Mas'ūdī, *Murūğ ad-dahab wa-ma'ādin al-ğawhar*, I'tanā bi-hi wa-rāğa'a-hu Kamāl Ḥasan Mur'ī, Bayrūt 2005
- Alphonsi Tostati Hispani, *Commentaria in primam partem Exodi, operum tomus secundus*, Venetis 1728
- Afram M., „Darc”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 7, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/darc>
- Andrae W., *Die Stelenreihen in Assur*, Leipzig 1913
- Apollodorus, *The Library*, with an English transl. by Sir J. G. Frazer, London-New York 1921
- Apte V. S., *The Practical Sanskrit-English Dictionary*, revised and enlarged ed., Poona 1957-1959
- Arrian, *Anabasis Alexandri: Book VIII (Indica)*, transl. by E. Iliff Robson, London 1933, [online:] <www.fordham.edu/halsall/ancient/arrian-bookVIII-India.asp>
- Assfalg J., Krüger P., *Słownik chrześcijaństwa wschodniego*, Katowice 1998
- Astarābādī M. Kh., Jones W., *Historie de Nader Chah, connu sous le nom de Thahmas Kuli Khan, empereur de Perse*, Londyn 1770
- Atiya A. S., *Historia kościołów wschodnich*, tłum. zespół., Warszawa 1978
- Atlas Geographus or a Compleat System of Geography Ancient and Modern*, London 1712
- Augusti Dillmann Ch. F., *Lexicon Linguae Aethiopiae cum indice Latino, adiectum est vocabularium Tigre dialecti septentrionalis compilatum a W. Munzinger, reproductio phototypica editionis 1865*, Osnabrück 1970

- Augustyn św., *Problemy Heptateuchu. Część pierwsza: Księgi Rodzaju, Wyjścia, Kapłańska, Liczb*, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1990 (*Pisma Starochrześcijańskich Pisarzy*, 46)
- Bakiçelebogu Z. C., *Türkçe-Almanca Yeni Lugat*, İstanbul 1942
- Bartnicki A., Mantel-Niečko J., *Historia Etiopii*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1987
- Bauer W., *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, Berlin-New York 1988
- Benrath K., *Bernardino Ochino aus Siena. Ein Beitrag zur Geschichte der Reformation*, Braunschweig 1892
- Benseler G. E., *Griechisch-deutsches Schulwörterbuch*, Bearbeitet von A. Kaegien, Leipzig 1981
- Bentley W. H., *Appendix to the Dictionary and Grammar of the Kongo Language*, London 1895
- Berlinger G. J., *Leksykon mitologii. Mity ludów i narodów świata*, Warszawa 2005
- Biblia Sacra iuxta Vulgatam versionem* adiuvantibus B. Fischer, I. Gribomont, H. F. D. Sparks, W. Thiele recensuit et brevi apparatu critico instruxit R. Weber. Editionem quintam emendatam retractatam prae-paravit R. Gryson, Stuttgart 2007 (*Prymasowska Seria Biblijna*)
- Biblia w przekładzie księdza Jakuba Wujka z 1599 r.*, Warszawa 1998
- Black J., Green A., *Słownik mitologii Mezopotamii. Bogowie, demony, symbole*, Katowice 1998
- Blackburn S., *Oksfordzki słownik filozoficzny*, Warszawa 1997
- Bonine M. E., „Bāzār I. General”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 4, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/bazar-i>
- Borger R., *Mesopotamisches Zeichenlexikon*, yweite, revidierte und aktualisierte Auflage, Münster 2002
- Boucharlat R., „Susa. III. The Achaemenid Period”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/susa-iii-the-achae-menid-period>
- Boyce M., „Ahura Mazdā”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 1, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/ahura-mazda>
- Boyce M., „Ātaškada”, [w:] *Encyclopaedia Iranica*, t. 3, [online:] <www.iranicaonline.org/articles/ataskada-new-persian-house-of-fire-mid>
- Boyce M., *Zaratusztrianie*, tłum. Z. Józefowicz-Czabak, B. J. Korzeniowski, Łódź 1988
- Breidbach O., Ghiselin M. T., *Athanasius Kircher (1602-1680) on Noah's Ark: Baroque „Intelligent Design” Theory*, „Proceedings of the Cali-

Seria „Orientalia Polonica. Polskie tradycje badań nad Orientem” to krytyczne edycje zapomnianych lub mało znanych dzieł polskich uczonych i pisarzy, którzy na przestrzeni wieków zajmowali się kulturą i tradycją krajów Wschodu. W kolejnych jej tomach ukazywać się będą zarówno pisma badawcze (historyczne, teoretyczno-literackie, językoznawcze, biograficzno-dokumentalne itp.), jak i literackie (przekłady, przeróbki, adaptacje, streszczenia) w opracowaniu naukowym orientalistów z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Seria ta swoim zakresem tematycznym obejmuje cztery kręgi kulturowe Orientu: arabski, turecki, irański i indyjski. Intencją zespołu redakcyjnego było przybliżenie czytelnikowi tej części polskiej spuścizny piśmienniczej, która – choć nierzadko zapomniana – w sposób istotny wpływała na złożony proces kształtowania się naszej tożsamości narodowej w konfrontacji z obcymi kulturami. Cyfrowe wersje prezentowanych w serii dzieł udostępnione zostały na stronie internetowej Biblioteki Jagiellońskiej pod adresem: <http://www.bj.uj.edu.pl/orientalia-polonica>.

WWW.AKADEMICKA.PL

ISBN 978-83-7638-671-3

9 788376 386713